

EU-nytt fra Norges delegasjon til EU – Mission of Norway to the EU

Nyhetsbrev fra finansrådene Astrid Elisabeth Erlingsen og Inge Skeie

Økonominytt

03/2022

Innholdsfortegnelse

EU-kommisjonens seneste makroøkonomiske fremskrivninger	2
Europakommisjonens forslag til revisjon av Stabilitets- og vekstpaktens budsjettregler	7
Eurogruppens uttalelse om budsjettplanene for 2023	9
Bærekraftig finans	9
Klimaregulering og karbongrensejusteringsmekanisme	11
Direktivet om global minimumsskatt for store konsern vedtatt som del av pakkeløsning	12
Bruk av direktiver og forordninger på skatteområdet – Har man nådd et metningspunkt?	15
EUs Code of Conduct for selskapsbeskatning – også <i>generelle</i> skatteregler under oppsyn	17
Diskusjon om energiskattedirektivet	19
Nye oppgaver på tollområdet – behov for reformer	21
ECOFINs rapport om skattesaker til Det europeiske råd godkjent	22
DAC 8 – forslag til rapportering av kryptoaktiva	23
Nye regler om merverdiavgift i den digitale tidsalder	24
Merverdiavgift - Oppdatering av avtalen mellom Norge og EU om administrativt samarbeid	25
EØS-sak for Oslo tingrett – de norske rentebegrensingsreglene	25

EU-kommisjonens seneste makroøkonomiske fremskrivninger

OPPSUMMERING

Den økonomiske veksten i EU ventes nå å bli negativ gjennom vinteren ifølge Europakommisjonens fremskriving fra november. Samtidig ventes inflasjonen å tilta fram til årsskiftet for deretter å avta kraftig. For 2023 er anslag for vekst i bruttonasjonalproduktet (BNP) betydelig nedjustert og inflasjonen sterkt oppjustert siden Europakommisjonens anslag fra juli. Prognoser for BNP og inflasjon er vist i tabell 1 mens tabell 2 sammenlikner anslag fra flere institusjoner. Det fremgår av sammenlikningen at Consensus Economics sin sammenfatning av økonomiske anslag fra desember viser en svakere økonomiske utvikling i 2023 i euroområdet enn det Kommisjonen ventet.

Arbeidsmarkedet i EU er stramt med rekordhøy sysselsetting og lav arbeidsledighet.

Arbeidsmarkedet påvirkes moderat av den økonomiske avmatningen i 2023.

Underskuddet i offentlige budsjetter påvirkes av tiltakene for å avhjelpe de høye energiprisene, som anslås å ha et omfang i år svarende til 1,2 pst. av BNP. Underskuddet på offentlige budsjetter blir liggende over 3 pst. av BNP t.o.m. 2024. Offentlig gjeld som andel av BNP reduseres som følge av den høye inflasjonen. I 2024 utgjør gjelden i euroområdet 91 pst. av BNP mot 94 pst. i inneværende år.

Tabell 1 Anslag euroområdet

	Anslag høsten 2022			Anslag sommeren 2022	
	2022	2023	2024	2022	2023
BNP	3,2	0,3	1,5	2,6	1,4
Inflasjon	8,1	6,1	2,6	7,6	4,3

Europakommisjonens fremskrivingene finnes [her](#) og [her](#).

Usikkerheten i fremskrivingene er betydelig, først og fremst knyttet til den videre utviklingen i gassmarkedet med fare for gassmangel vinteren 2023/2024. Den videre utviklingen i råvaremarkedene og eventuell tiltagende lønnsvekst kan gjøre at høy prisvekst festner seg. Det kan igjen utløse urolighet i finansmarkedene og vanskeliggjøre samspillet mellom finans- og pengepolitikken.

FREMSKRIVNINGER

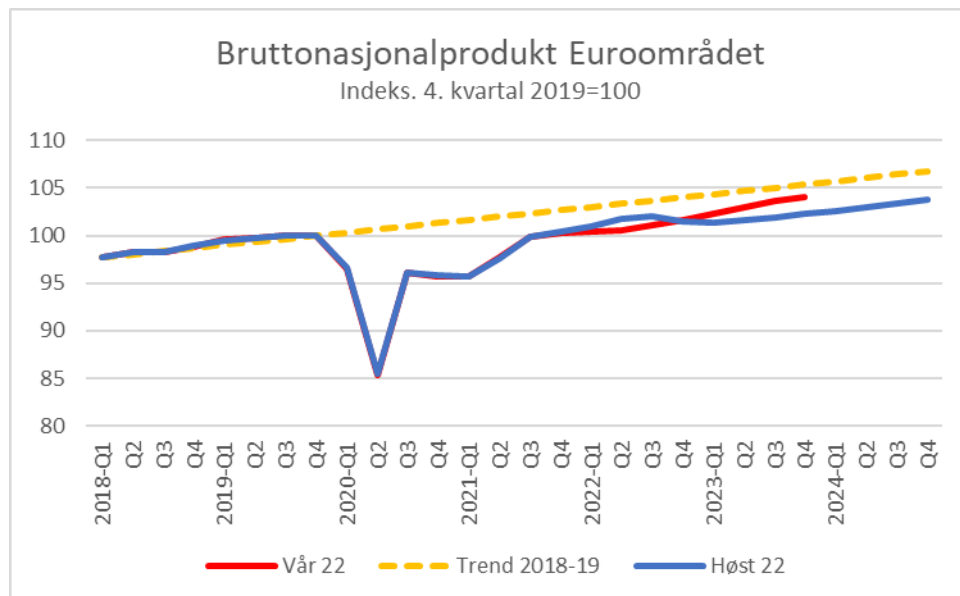
Aktiviteten både i EU og euroområdet økte svakt i 3. kvartal, med en vekst i BNP på 0,2 pst. fra kvartalet før i begge områdene. I 3. kvartal lå dermed BNP i euroområdet 2 pst. høyere enn ved inngangen til pandemien. I 3. kvartal var det svak vekst i alle de 4 store eurolandene.

BNP-veksten er ventet å bli negativ gjennom vinteren. Høye energipriser, husholdningenes kjøpekraft som spises opp av inflasjonen og en svakere verdensøkonomi bidrar til denne utviklingen.

Utviklingen beskrives som en teknisk resesjon med negativ BNP-vekst 2 kvartaler etter hverandre (-0,5 pst. i 4. kvartal og -0,1 pst. i 1. kvartal). Den økonomiske aktiviteten ventes å stabilisere seg til våren, men den økonomiske veksten ventes først å tilta mot slutten av 2023. Forskjellen mellom lønns- og prisvekst ventes å avta noe slik husholdningenes realinntekt ikke svekkes så mye. Alt i alt gjør det at BNP-veksten fra 2022 til 2023 så vidt er positiv (0,3 pst.).

Den økonomiske veksten ventes å ta seg moderat opp i 2024. Husholdningenes disponible realinntekt vokser som følge av god lønnsvekst og fall i inflasjonen. På den andre siden ventes det at innstramningen i pengepolitikken har en dempende effekt på husholdningenes etterspørsel.

Alt i alt viser fremskrivingene at europeisk økonomi etter både pandemien og virkningene av krigen i Ukraina, stabiliserer seg på et lavere aktivitetsnivå enn hvis en hadde vært disse to sjokkene foruten, se figuren under. Ved utgangen av 2024 ligger aktiviteten i euroområdet nesten 3 pst. lavere enn hvis veksten i 2018—19 hadde fortsatt ut 2024 (forskjell mellom gul og blå linje).

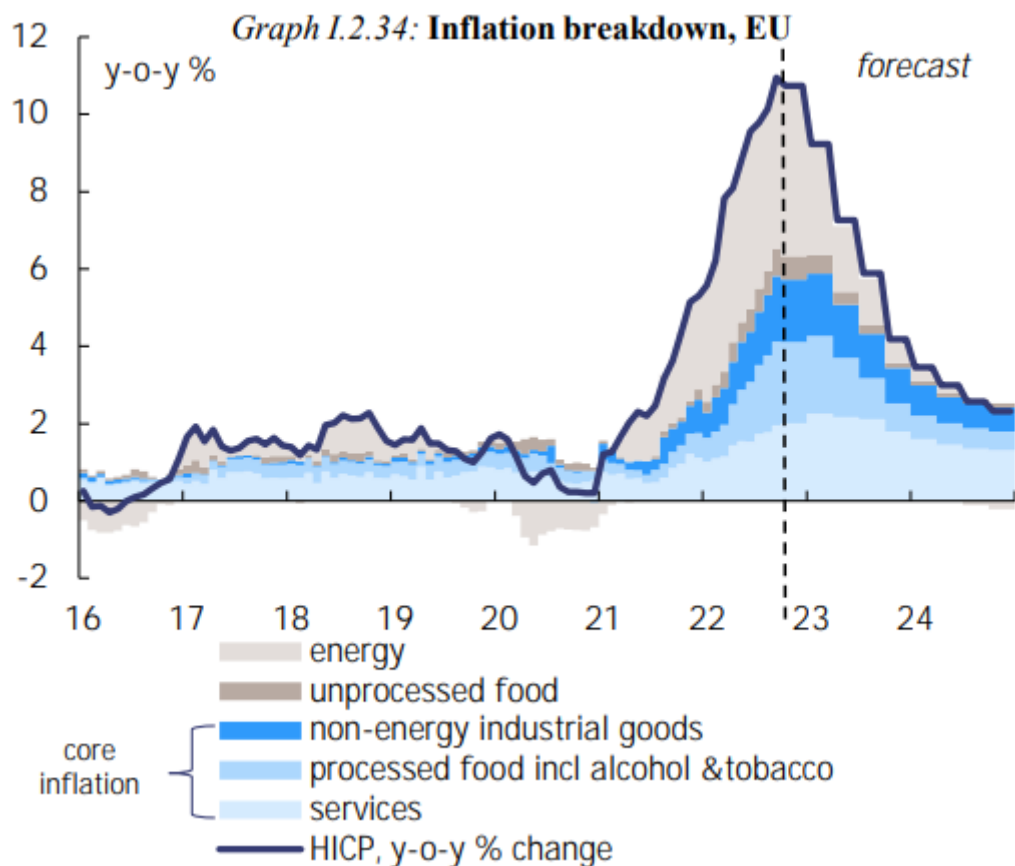
INFLASJON

Årlig prisvekst i euroområdet avtok fra 10,1 pst. i november til 9,2 pst. i desember. Det er særlig lavere prisvekst på energi som bidro til lavere samlet prisvekst. Kjerneinflasjonen, dvs. utenom energi- og matvarer, økte til 5,2 pst. i desember opp 0,2 prosentpoeng fra foregående måned. Det er grunn til å tro at de høye energiprisene også påvirker kjerneinflasjonen fordi virksomheter forsøker å velte økte energikostnader over i salgsprisene. Det er stor forskjell i prisvekst mellom medlemslandene. Øverst ligger de baltiske landene med prisvekst i desember i området 17,5 pst. – 20,7 pst. mens Spania er under 6 pst.

Inflasjonen er ventet å avta raskt gjennom 2023, se figur 1. Gjennom 1. halvår 2023 er det særlig energiprisene som bidrar til nedgangen. Deretter ventes nedgangen å bli bredere basert på prisveksten er avtakende i alle hovedkomponenter av indeksen, og for service. Denne utviklingen ventes å fortsette inn i 2024 der årsveksten avtar fra 3,3 pst. i 1. kvartal til 2,1 pst. i 4. kvartal.

Kjerneinflasjonen er ventet å nå et topp på om lag 6 pst. i euroområdet ved inngangen til 2023 og kan avta gradvis til 3,7 pst. ved utgangen av 2023 og 2,3 pst. ved utgangen av 2024. I andre halvår 2024 er dermed kjerneinflasjonen høyere enn samlet inflasjon.

Figur 1:

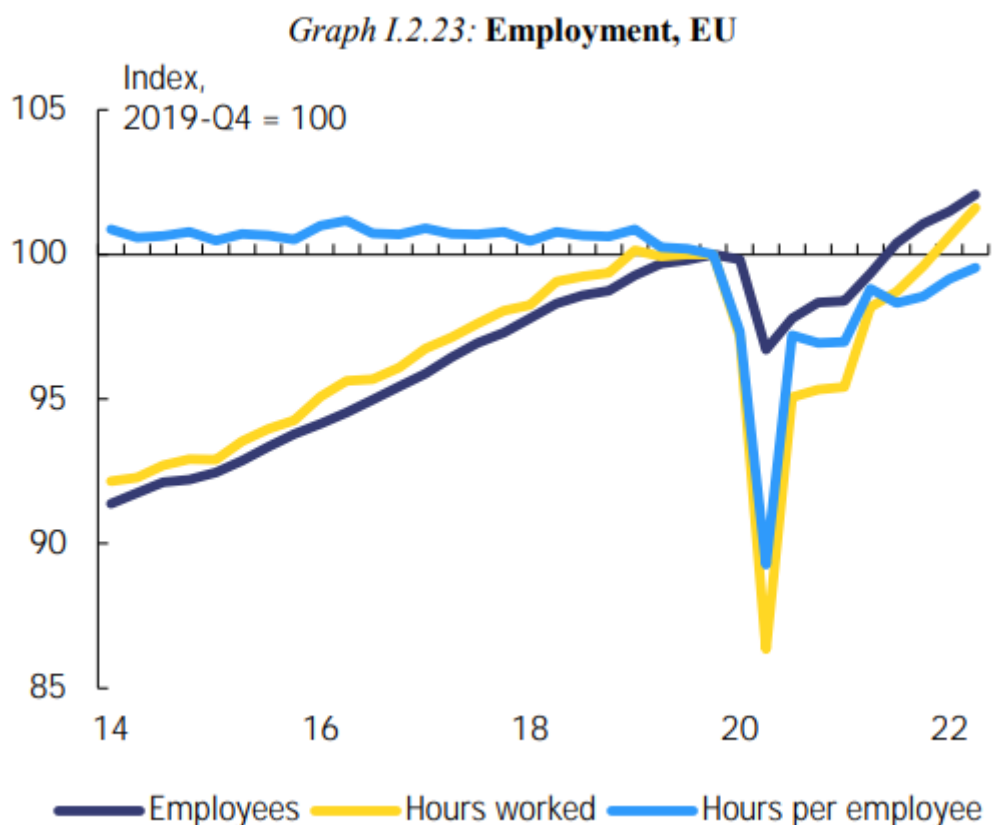

ARBEIDSMARKEDET

Arbeidsmarkedet i EU er det sterkeste på flere 10-år. Arbeidsledigheten er rekordlav og sysselsettingen rekordhøy og det ventes ikke store korreksjoner i arbeidsmarkedet framover. Sysselsettingsandelen i euroområdet, dvs. antall sysselsatte som andel av befolkningen i alderen 20-64 år, kom opp i 72,5 pst. i 2021 mot 68,4 pst. i 2009. Sysselsettingen har fortsatt å vokse inn i 2022 både målt i personer og utførte timeverk, se figur 2. For 2022 ventes sysselsatte personer å vokse med 1,8 pst. mens befolkningen øker med 0,3 pst. Ser en 2023 og 2024 under ett ventes en ytterligere liten vekst i sysselsettingsandelen.

Ett trekk ved utviklingen i etterkant av pandemien er at sysselsettingen særlig har vokst blant eldre arbeidstakere og arbeidstakere med høyere utdanning.

Figur 2:

Arbeidsledigheten i euroområdet var stabil i november på 6,5 pst. mens i EU var ledigheten 6,0 pst. Til sammenlikning var arbeidsledigheten på det høyeste etter finanskrisen 12,3 pst. i euroområdet og like i forkant av pandemien 7,5 pst. Det er ventet at arbeidsledigheten vil stige noe inn i 2023 og som gjennomsnitt for året utgjøre 7,2 pst. i euroområdet, fremdeles under nivået ved inngangen til pandemien.

OFFENTLIGE FINANSER

Offentlig sektors budsjettunderskudd anslår til 3,4 pst. av BNP for 2022, ned fra 4,6 pst. i 2021 og 6,7 pst i 2020. Nedgangen til 2022 i hovedsak ses i sammenheng med avvikling av pandemiltakene og økt økonomisk aktivitet. For 2023 ventes det en beskjeden øking i underskuddet til 3,6 pst. av BNP. Det må ses i sammenheng med at svakere økonomisk aktivitet og økte renteutgifter som mer enn oppveier avviklingen av pandemiltak og nedgang i energirelaterte utgifter. Skulle dagens tiltak for å motvirke effektene av de høye energiprisene bli videreført gjennom 2023, kan underskuddet i 2023 øke med 1 prosentpoeng, se omtale under. Nedgangen i underskuddet fra 2023 til 2024 må ses i sammenheng med økt aktivitet og utfasing av energirelaterte tiltak. Underskuddet i offentlige finanser kan overstige 3 pst. av BNP i 11 medlemsland i 2024 mot 16 medlemsland året før.

Gjenoppbyggingsfasiliteten, som er den sentrale delen av gjenoppbyggingen etter pandemien (NextGenEU), har et samlet omfang på snau 2½ pst. av BNP i EU. Tilskudd fra fasiliteten påvirker ikke direkte offentlige finanser i mottakerlandene. Det skyldes at tilskudd fra fasiliteten bokføres på

samme måte som tradisjonelle EU-midler, dvs. at de inngår på både inntekts og utgiftssiden på mottakerlandenes budsjetter. For årene 2022-24 under ett utgjør tilskuddene til både Spania og Hellas mer enn 4 pst. av BNP. Portugal nesten 3 pst. og Italia opp mot 2 pst. av BNP.

Den høye inflasjonen bidrar til å redusere offentlig gjeld som andel av BNP. Inflasjonen målt ved prisdeflator for BNP i euroområdet er anslått til å øke med 4½ pst. årlig i treårsperioden 2022-24. I 2022 ventes offentlig gjeld å svare til 94 pst. av BNP i euroområdet mot 99 pst. i toppåret 2020. For 2024 ventes gjelden redusert til 91 pst. av BNP. I 2024 ventes 6 medlemsland - Belgia, Hellas, Spania, Frankrike, Italia og Portugal – å ha en offentlig gjeld som overstiger 100 pst. av BNP.

Finanspolitiske tiltak for å avhjelpe høye energipriser

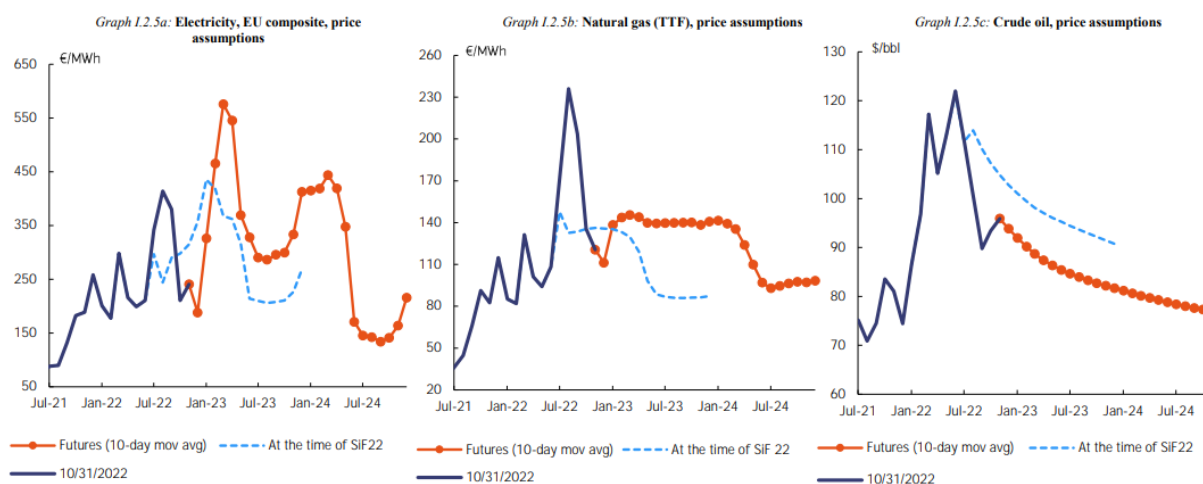
De fleste medlemslandene har innført offentlig finansierte tiltak for å skjerme bedrifter og husholdninger fra de høye energiprisene. Europakommisjonen anslår at kostnaden netto i 2022 for budsjetttiltak i medlemslandene utgjør 200 mrd. euro svarende til 1,2 pst. av BNP. Tiltakene fordeler seg med om lag ⅔ som pristiltak og ⅓ som inntektstiltak. Videre anslår Europakommisjonen at i alt mer enn 70 pst. av tiltakene er generelle (ikke målrettet mot enkeltgrupper).

For 2023 er anslaget 144 mrd. euro svarende til 0,9 pst. av BNP. Det lavere anslaget for 2023 må ses i sammenheng med at Europakommisjonen bare tar hensyn til vedtatt politikk, og for flere medlemsland utløper de vedtatte tiltakene i løpet av 2023. Hvis eksisterende tiltak skulle bli videreført gjennom 2023 anslår Europakommisjonen at samlet kostnad for 2023 kan komme opp i 2 pst. av BNP.

SENTRALE PRISFORUTSETNINGER

Figur 3 viser faktisk pris (mørk blå), pris lagt til grunn i fremskrivingene i sommer (SIF lyse blå stiplet) og forutsetninger i denne fremskrivingen (rød).

Figur 3:

ANSLAG FRA ANDRE INSTITUSJONER

Anslag for euroområdet fra flere institusjoner framgår av tabell X. Tabellen viser at for BNP-veksten i 2023 ligger Europakommisjonen midt i feltet; IMF, OECD og ECB anslår alle en noe høyere BNP-vekst men særlig Consensus anslår en svakere utvikling. Også for prisveksten ligger Europakommisjonens anslag midt i feltet. En skal være klar over at anslagene i tabellen ikke er direkte sammenliknbare. Det må blant annet ses i sammenheng med at de kan bygge på ulike forutsetninger og at de er gitt på ulike tidspunkter.

Tabell 2

Comparison of recent forecasts for euro area real GDP growth and HICP inflation

(annual percentage changes)

	Date of release	Real GDP growth				HICP inflation			
		2022	2023	2024	2025	2022	2023	2024	2025
Eurosystem staff projections	December 2022	3.4	0.5	1.9	1.8	8.4	6.3	3.4	2.3
Consensus Economics	December 2022	3.2	-0.1	1.3	1.6	8.5	6.3	2.2	1.9
OECD	November 2022	3.3	0.5	1.4	-	8.3	6.8	3.4	-
European Commission	November 2022	3.2	0.3	1.5	-	8.5	6.1	2.6	-
Survey of Professional Forecasters	October 2022	3.0	0.1	1.6	-	8.3	5.8	2.4	-
IMF	October 2022	3.1	0.5	1.8	1.9	8.3	5.7	2.7	2.2

Sources: Consensus Economics Forecasts, 8 December 2022 (data for 2024 and 2025 are taken from the October 2022 survey); OECD November 2022 Economic Outlook 112, 22 November 2022; European Commission Autumn 2022 Economic Forecast, 11 November 2022; ECB Survey of Professional Forecasters, for the fourth quarter of 2022, 28 October 2022; IMF World Economic Outlook, 11 October 2022.

Notes: The Eurosystem staff macroeconomic projections report working day-adjusted annual growth rates, whereas the European Commission and the IMF report annual growth rates that are not adjusted for the number of working days per annum. Other forecasts do not specify whether they report working day-adjusted or non-working day-adjusted data. Historical data may differ from the latest Eurostat publications due to data releases after the cut-off date for the projections.

Europakommisjonens forslag til revisjon av Stabilitets- og vekstpaktens budsjettregler

Svært forsinket la Europakommisjonen 9. november fram en melding [her](#) med forslag til revisjon av Stabilitets- og vekstpaktens budsjettregler. Forslagene, som er formulert svært overordnet, tar sikte på å imøtekomme de mest åpenbare innvendingene mot dagens regelverk. Forslaget har til hensikt å gjøre budsjettreglene enklere, mer transparente og gi landene større eierskap samtidig som de skal legge til rette for økte investeringer på prioriterte området og en mer realistisk gjeldskonsolidering.

De mest kjente referanseverdiene for budsjettpolitikken, budsjettunderskudd mindre enn 3 pst. av BNP og offentlig gjelde under 60 pst. av BNP er ikke forankret i Stabilitet- og vekstpakten og foreslås ikke endret.

Forslaget til revisjon har følgende hovedpunkter:

- Det vil være én finanspolitisk indikator. Indikatoren, som skal være landspesifikk, er en bane for offentlig utgiftsvekst (netto) som er utformet slik at den er forenlig med at offentlig gjeld som andel av BNP konvergerer mot forsvarlig nivå (ensuring the convergence of debt to prudent levels). Hva som er et forsvarlig gjeldsnivå vil variere mellom land. Referanseverdien på 60 pst. offentlig gjeld, som er traktatfestet, sier lite om opprettholdbare gjeldsnivåer og vil heller ikke ha en klar plass i det foreslåtte regelverket. Regelen om at offentlig gjeld som overstiger 60 pst. skal

reduseres med 1/20 per år, er ikke inkludert i det foreslåtte regelverket. Det er det gode grunner til. I dagens situasjon, der 6 euroland hadde en offentlig gjeld over 100 pst. av BNP i 2021, ville 1/20-regelen være helt urealistisk å bruke fordi den impliserer en useriøs finanspolitisk innstramming.

- Den finanspolitiske indikatoren er definert som offentlige utgifter fratrukket rentebetalinger og utgifter til ledighetstrygd. Indikatoren skal også fange opp effekten av tiltak på inntektssiden på budsjettet (for eksempel endring i skatte- og avgiftssatser og skattegrunnlag). Denne utformingen av indikatoren gir i utgangspunktet rom for at automatiske stabilisatorer kan virke, dvs. at skatteinngangen reduseres i dårlige tider og øker i gode tider.
- Det foreslåtte regelverket operasjonaliseres ved at medlemslandene utarbeider plan med budsjetttiltak som er forenlig med den finanspolitiske indikatoren.
- For medlemsland med betydelige gjeldsutfordringer (substantial public debt challenges) skal planen dekke en periode på minst 4 år, og inntil 7 år. For at perioden skal utvides utover 4 år må medlemslandet, i tillegg til budsjetttiltak, legge fram forpliktende planer om investeringer og strukturelle reformer som fremmer økonomisk vekst og støtter opp om bærekraftige offentlige finanser. Landenes plan skal utformes slik at nå alle tiltak er gjennomført skal offentlig gjeld være på en troverdig nedadgående bane, og budsjettunderskuddet forbli lavere enn 3 pst.
- Den finanspolitiske indikatoren som er forenlig med landenes budsjettplaner gjennomgås av Europakommisjonen. Indikatoren sammen med Europakommisjonens vurdering oversendes Rådet (Ecofin) for godkjenning.
- Den nasjonale planen som er godkjent av Rådet forplikter landets årlige budsjett for minst 4 år og inntil 7 år alt etter hvilken tidsrom som er avtalt. Europakommisjonen og Rådet vil årlig overvåke om plane overholdes ved å sjekke om faktiske offentlige utgifter avviker fra banen som Ecofin godkjente.
- Som i dag har det foreslåtte regelverket en unntaksklausul hvis europeisk økonomi skulle bli truffet av et omfattende økonomisk sjokk som krever budsjetttiltak utover automatiske stabilisatorer. Det er Rådet om skal avgjøre om en slik unntaksklausul skal iverksettes.
- Forslaget legger opp til uavhengige finanspolitiske råd i medlemslandene. Disse rådene skal blant annet vurdere forutsetninger som de nasjonale planene bygger på. Det vil ifølge forslaget kunne bidra til økt nasjonalt eierskap til budsjettplanene.
- Forslaget innebærer bruk av sanksjoner for medlemsland som ikke overholder enigheten. Det åpnes opp for økt mulighet for finansielle sanksjoner samtidig som størrelsen på sanksjonen reduseres. Videre legges det opp til omdømmesanksjoner ved at finansministeren vil kunne måtte presentere for Europaparlamentet tiltak for å bringe finanspolitikken i samsvar med enigheten. For land som ikke oppfyller avtalte strukturelle reformer eller investeringsplaner skal det kunne kreves oppdaterte baner for offentlig utgifter.

I diskusjonen om forslaget er det argumentert med at en finanspolitisk plan for en periode på 4-7 år er alt for lang. Budsjetttiltak som er fastsatt for en så lang periode vil kunne legge uheldige bindinger på nye regjeringer. Videre er det argumentert med at forslaget ikke nødvendigvis tar høyde for at de fleste EU-land også er euroland. Euroland stilles overfor samme pengepolitikk. Dermed kan det bli større rom/behov for finanspolitikk i euroland sammenliknet med land som selvstendig pengepolitikk. Det innebærer at offentlige finanser bør være på en bærekraftig bane for offentlig gjeld med en god margin noe som ikke fremgår av forslaget.

Da pandemien traff i 2020 ble de någjeldende budsjettreglene koplet ut. Etter planen skal budsjettreglene tre i kraft igjen i 2024. Det gir lite tid til å finne enighet om nye budsjettregler. En enighet kan bli utfordrende. Blant annet har den tyske finansministeren uttalt seg kritisk til at land kan ha ulik styrke i gjeldsreduksjonen. Han skal ha uttalt at «en enhetlig valutaunion trenger også enhetlige finanspolitiske regler».

Eurogruppens uttalelse om budsjettplanene for 2023

Eurogruppen ga en uttalelse om landenes budsjettplaner for 2023 på møtet 5. desember, herunder om de er i tråd med relevante rådsanbefalinger. Eurogruppens uttalelsen er basert på Europakommisjonens vurdering av landenes budsjettplaner som er en del av høstpakken i Det Europeiske Semester.

Eurogruppen viser i uttalelsen til at for land med høy offentlig gjeld (Belgia, Frankrike, Hellas, Portugal, Italia og Spania) er budsjettplanen for Belgia bare delvis i tråd med rådsanbefalingene. Det må ses i sammenheng med at utgiftsveksten i budsjettet er høyere enn den underliggende veksten i økonomien. Det er også en risiko for at Portugals budsjett bare er delvis i tråd med anbefalingene. Italias budsjett forelå for sent til eurogruppemøtet 5. desember. I ettertid har eurogruppen uttalt at Italias budsjett er i tråd med rådsanbefalingene. For land med lav til middels offentlig gjeld er budsjettplanene for Østerrike, Litauen, Tyskland, Estland Luxembourg, Nederland, Slovenia og Slovakia bare delvis i tråd med rådsanbefalingene.

Finanspolitikken i euroområdet er anslått å være ekspansiv i inneværende år og nøytral i 2023. Men, hvis tiltakene for å avhjelpe virkningene av de høye energiprisene videreføres neste år vil blir finanspolitikken ekspansiv også i 2023. Eurogruppen vil i 2023 gjennomgå landenes tiltak for å dempe virkningene av de høye energiprisene. I det videre arbeidet med støttetiltak tar eurogruppen til orde for å utforske såkalte to-prismodeller for energi. Med det menes at husholdninger og virksomheter mottar en gitt mengde energi til en subsidiert pris og at ytterligere forbruk prises til markedspris. I og med at det er stor smitte mellom eurolandene både i energimarkedene og i økonomiene vil eurogruppen at landene koordinerer tiltak både for å bevare like konkurransevilkår og integriteten til det indre markedet.

Bærekraftig finans

I Økonominytt 3/2021 ([her](#)) gis en overordnet beskrivelse av bærekraftig finans i EU. Som det fremgår er taksonomien sentral i arbeidet med bærekraftig finans. Hensikten med taksonomien er å etablere en felles forståelse av hvilke økonomiske aktiviteter og investeringer som kan regnes som bærekraftige i tråd med EUs langsiktige klima- og miljømål. Det er 6 miljømål som aktivitetene måles mot. Hittil er det fastsatt kriterier til de to klimamålene (reduksjon i klimagassutslipp og klimatilpasning. Det første settet med kriterier ([her](#)) trådte i kraft i EU i januar 2022. og i Norge 1. januar 2023 ([her](#)).

Kriterier for å bestemme om enkelte aktiviteter i energisektoren knyttet til **atomkraft og naturgass** kan regnes som bærekraftige ifølge taksonomien trådte i kraft i EU i august 2022 ([her](#)) men er foreløpig ikke innlemmet i EØS-avtalen. Kriteriene fremmes i såkalte delegerte rettsakter som må vedtas i sin helhet eller forkastes av Rådet og Europaparlamentet. I Europaparlamentet kreves det alminnelig flertall for å forkaste rettsakten mens i Rådet må 72 pst. av landene som representerer 65

pst. av befolkningen bli enige for å forkaste rettsakten. Til tross for at dette er en omstridt rettsakt var det ikke flertall verken i Rådet eller Europaparlamentet for å forkaste forslaget.

For de **fire gjenværende målene** (bærekraftig bruk og vern av vann- og havressurser, omstilling til en sirkulærøkonomi, forebygging og begrensning av forurensning og vern, og gjenoppretting av biologisk mangfold og økosystemer) er det foreløpig ikke vedtatt kriterier. Etter taksonomiforordningen skulle Kommisjonen ha fastsatt en delegert rettsakt om kriterier for disse miljømålene senest 31. desember 2021. Europakommisjonens rådgivende organ, Platform for bærekraftig finans, leverte forslag til kriterier for disse fire målene 30. mars 2022 [her](#) og [her](#). I oktober offentliggjorde plattformen er tillegg til disse kriteriene der blant annet jordbruk, skogbruk og maritim transport inngikk ([her](#)). Disse omfattende forslagene danner grunnlag for Europakommisjonens videre arbeid med en delegert rettsakt om kriterier. Kommisjonen har så langt ikke sendt et utkast til rettsakt på høring.

På et fellesmøte mellom Europaparlamentets miljøkomite (ENVI) og økonom- og monetærkomite (ECON) om arbeidet med tekniske kriterier ga Kommisær McGuinness ikke en dato for når et utkast til kriterier kan foreligge. Hun sa at tidsfristen i taksonomiforordningen var for ambisiøse gitt arbeidsmengden og kompleksiteten i spørsmål som må avklares. Videre uttalte hun at Kommisjonen nå fokuserer på å sikre at det er god sammenheng mellom de ulike regelverkene for bærekraftig finans som har blitt vedtatt de siste årene for å gjøre regelverket mer brukervennlig. Vedrørende taksonomien uttalte hun at Kommisjonen vil gi ytterligere veiledning ved å publisere svar på ofte stilte spørsmål, særlig knyttet til rapportering. Kommisjonen publiserte denne veiledningen 19. desember ([her](#)). Det skal også etableres et nytt nettbasert verktøy for beregning av nøkkeltallsindikatorer som selskaper skal rapportere om for å øke brukervennligheten.

Bedre rapportering står sentralt i EUs arbeid med bærekraftig finans. Et nytt direktiv om **selskapers bærekraftsrapportering** («Corporate Sustainability Reporting Directive», [her](#)) trer i kraft 5. januar 2023. Direktivet erstatter direktivet om ikke-finansiell rapportering («Non-financial Reporting Directive», NFRD) og endrer EUs regnskapsdirektiv, rapporteringsdirektiv, revisjonsdirektiv og revisjonsforordning. Plikten til å rapportere bærekraftsinformasjon utvides til å gjelde alle foretak som defineres som store etter EUs regnskapsdirektiv Selskapene må rapportere om deres påvirkning på miljø, menneskerettigheter, sosiale standarder og arbeidsetikk, basert på felles standarder. Rapportering må være sertifisert av en akkreditert uavhengig revisor eller sertifiseringsinstans. Utenlandske selskaper (ikke-EU) må følge tilsvarende rapporteringsregler.

For å operasjonalisere direktivet må det utarbeides rapporteringsstandarder. I dette arbeidet støtter Kommisjonen seg til «European Financial Reporting Advisory Group» (EFRAG), som la fram forslag til rapporteringsstandarder 23. november ([her](#)). Kommisjonen skal etter planen fastsette rapporteringsstandardene i en delegert rettsakt i juni 2023 etter konsultasjon med medlemslandene og EU-institusjoner som de europeiske finanstilsynsmyndighetene og Det Europeiske miljøbyrået.

Europakommisjonen la fram sitt lovforslag til **standard for grønne obligasjoner** i begynnelsen av juli 2021. Det har vært forhandlinger mellom Europaparlamentet og Rådet gjennom 2. halvår. Heller ikke på det seneste møtet, 14. desember, ble det enighet og det er ventet at partene vil møtes igjen i januar 2023.

Klimaregulering og karbongrensejusteringsmekanisme

I desember ble det enighet i forhandlingene mellom Europaparlamentet og Rådet om sentrale deler av innholdet i klimapakken «Fit for 55». Regelverket i pakken er avgjørende for at EU skal nå sitt klimamål i 2030. Hovedtrekkene i enigheten er:

- Det europeiske kvotesystemet (ETS), som i dag omfatter utslipp fra industri og energiproduksjon, utvides med skipsfart og muligens avfallsforbrenning. Systemet strammes også til slik at de samlede ETS-utslippene i 2030 skal være 62 pst. lavere enn i 2005.
- Opptak og utslipp av klimagasser fra skog og arealbruksendringer (LULUCF) skal i 2030 være minst 310 mill. tonn CO₂ som er vel 15 pst. høyere enn det registrerte nettoopptaket i årene 2016-18.
- Innsatsfordelingsforordningen omfatter resterende utslipp (hovedsakelig utslipp fra transport, oppvarming av bygg og jordbruk). For disse utslippene får det enkelte medlemsland måltall som innebærer at utslippene i 2030 skal være 10-50 pst. lavere enn i 2005. De rikeste landene har gjennomgående den største utslippsreduksjonen. For EU samlet skal disse utslippene i 2030 ligge 40 pst. under 2005. Utslipp fra veitrafikk og bygg skal omfattes av et eget kvotesystem fra 2027. Hvis kvoteprisen i dette systemet overstiger 45 euro per tonn CO₂ – svarende til rundt 1 kr per liter drivstoff – skal kvotemengden økes for å dempe kvoteprisen. Som et tillegg til dette kvotesystemet skal det også opprettes et fond for å kompensere lavinntektshusholdninger. Fondet, som omtales Social Climate Fund, finansieres delvis ved salg av klimakvoter og delvis ved innskudd fra medlemslandene.

Enigheten omfatter også **karbongrensejusteringsmekanismen (CBAM)**, som skal bidra til å hindre at produksjon av varer som omfattes av ETS flyttes ut av EU når klimapolitikken strammes til. I dag brukes såkalte frikvoter og CO₂-kompensasjon for å hindre karbonlekkasje. Basert på pressemeldinger og pressekonferanse (Europaparlamentet) kan den nye ordningen oppsummeres som følger:

- **Utvidet omfang.** Omfanget av CBAM foreslått av Europakommisjonen - jern og stål, sement, aluminium, kunstgjødsel og elektrisitet – utvides med hydrogen, indirekte utslipp under særskilte betingelser, enkelte innsatsvarer og enkelte ferdigvarer som skruer og bolter av jern og stål. CBAM vil ha en overgangsperioden på 3 år, til og med 2025. Ved utgangen av overgangsperioden skal Europakommisjonen vurdere om CBAM skal omfatte flere varer, herunder «organic chemicals» og «polymers». Der er et mål å inkludere alle varer som omfattes av ETS innen 2030. På pressekonferansen ble det opplyst at vareomfanget det er enighet om omfatter 55-60 pst. av alle industriutslipp i EU.
- **Indirekte utslipp.** Ifølge pressekonferanse skal indirekte utslipp være med fra starten under visse forbehold. Det er imidlertid uklart for hvilke varer indirekte utslipp skal omfattes av CBAM fra starten. Det skal samles inn data om indirekte utslipp fra og med når ordningen trer i kraft. Videre skal det være en gjennomgang (review) av metoden for å inkludere indirekte utslipp ved utgangen av overgangsperioden.
- **Administrasjon (governance)** av CBAM omtales som mer sentralisert, der Europakommisjonen er ansvarlig for de fleste oppgaver.
- **CBAM-rabatt ved import til EU.** Det ble opplyst på pressekonferansen at det gis rabatt bare hvis varen produseres i et land der utslipp av klimagasser omfattes av det prisvirkemiddel – avgift eller kvote.

- **Utfasing av frikvoter.** Ifølge pressemelding fra Europaparlamentet er utfasingen tallfestet som følger: 2026: 2.5%, 2027: 5%, 2028: 10%, 2029: 22.5%, 2030: 48.5%, 2031: 61%, 2032: 73.5%, 2033: 86%, 2034: 100%. CBAM vil dermed starte i 2026 og bli faset inn i samme hastighet som frikvoter fases ut fram til 2034 da CBAM er fullt ut faset inn.
- **Eksport ut av EU.** Fra den samme pressemeldingen framgår det at innen 2025 skal Kommisjonen vurdere risikoen for karbonlekkasje for varer produsert i EU beregnet på eksport til ikke-EU-land og, om nødvendig, presentere et WTO-kompatibelt lovforslag for å håndtere denne risikoen. I tillegg vil anslagsvis 47,5 mill. kvoter bli brukt til å skaffe ny- og medfinansiering for å håndtere risiko for karbonlekkasje.

Den forhandlede enigheten blir trolig tilgjengelig i løpet av de nærmeste ukene. Deretter skal enigheten godkjennes både av Europaparlamentet og Rådet.

Direktivet om global minimumsskatt for store konsern vedtatt som del av pakkeløsning

Direktivet endelig vedtatt

Behandlingen av [direktivet om 15 prosent global minimumsskatt](#) ble en thriller også ved utløpet av den tsjekkiske formannskapsperioden, slik den ble for det franske formannskapet våren 2022. Det tsjekkiske formannskapet klarte imidlertid til slutt å lande en enighet ved at Ungarn til sist trakk sitt veto, og ved at Polen likevel ikke gikk videre med innvendingene fremsatt helt i slutfasen. Rådet vedtok direktivet formelt via [skriftlig prosedyre](#) kvelden 15. desember, i en avstemming hvor Ungarn avstod fra å gi sin stemme. (At en medlemsstat avstår fra å stemme hindrer ikke vedtak når ingen medlemsstat stemmer imot.)

Direktivet om minimumsskatt representerer EUs gjennomføring av [den ene delen av OECDs globale overenskomst om selskapsbeskatning fra 2021](#). Denne delen av OECD-avtalen kalles pilar 2 og innebærer at multinasjonale konsern skal betale en minimumsskatt på 15 prosent globalt, uavhengig av hvor selskapene i konsernet er hjemmehørende eller anses å drive virksomhet. 137 land har sluttet seg til overenskomsten, blant annet USA, Norge og samtlige EU-land, men ingen har gjennomført lovgivningen nasjonalt ennå. Minimumsskatten er ment å motvirke et skattemessig «kappløp mot bunnen» ved at landene innfører stadig lavere skatter på selskapsoverskudd som et ledd i den globale konkurransen om å tiltrekke seg investeringer.

Det er viktig å merke seg at det kun er konsern med et samlet årlig overskudd på minst 750 millioner euro som skal være omfattet plikten til å betale minimumsskatt. Det er frivillig for landene å innføre en tilsvarende minimumsskatt for øvrige foretak. I forkortet og sterkt forenklet versjon skal de nye reglene medføre at dersom et konsernselskap ikke blir ilagt en skatt på minst 15 pst. i hjemlandet (i samsvar med OECDs kriterier), vil et annet land hvor et selskap i samme konsern er hjemmehørende, kunne plukke opp inntekten til beskatning i sistnevnte jurisdiksjon. Dermed blir konsernet som helhet ilagt minst 15 prosent skatt også for de selskapsinntektene som er generert i «lavskattelandet» (som har selskapskatt < 15 pst.). Sistnevnte land blir «taperen», ved at landet mister provenyinntekter fra en 15 pst selskapskatt, samtidig som skatteinsentivet landet ønsket å gi konsernet mister sin virkning, siden selskapets inntekter uansett blir beskattet med 15 prosent i et annet land. Hensikten er at dette på sikt skal medføre at alle landene går over til en minimumsskatt på 15 prosent, i og med at man uansett ikke vil oppnå noen tiltrekkingseffekt ved å tilby selskapene lavere skatt enn 15 pst. Litt folkelig kan man si at budskapet er «*Pick it up and put in in your pocket. Or somebody else will*». På denne måten skal man redusere mulighetene for skattemotivert flytting av overskudd over

landegrensene, uheldig skattekonkurransen mellom statene og generell uthuling av skattegrunnlagene.

EU-direktivet for minimumsskatten skal gjelde i tilfeller hvor konsernet har morselskap eller datterselskap i EU. Direktivet ligger i sitt innhold tett opp mot OECDs modellregler, men inneholder enkelte særbestemmelser, blant annet for å sikre at direktivet ikke diskriminerer mellom nasjonale og grenseoverskridende tilfeller, som ville vært i strid med EUs primærrett. Innenfor EU vil minimumsskatten derfor gjelde både for grenseoverskridende konsern og for konsern som kun driver virksomhet innenfor én medlemsstat, forutsatt at de øvrige vilkårene er oppfylt. (OECDs versjon innebærer at minimumsskatten kun gjelder for *grenseoverskridende* konsern.)

Medlemsstatene må implementere direktivet i sin nasjonale lovgivning innen utgangen av 2023. Dersom en medlemsstat unnlater å innføre reglene, kan dette føre til at staten blir trukket inn for EU-domstolen for traktatrettsbrudd. For å gi statene tilstrekkelig tid til å bygge opp skattesystemer som er i samsvar med de globale reglene om minimumsskatt, har EU innført enkelte lempende overgangsregler for stater som kun har et begrenset antall konserner som kvalifiserer under reglene.

Les Rådets pressemelding [her](#) og Q&As [her](#). Den tsjekkiske finansministeren Zbyněk Stanjura uttalte på pressekonferansen etter vedtakelsen av direktivet:

“I am very pleased to announce that we agreed to adopt the directive on the Pillar 2 proposal today. Our message is clear: The largest groups of corporations, multinational or domestic, will need to pay a corporate tax that cannot be lower than 15%, globally.” [...]

“This will still result in the EU being a front-runner in applying the G20/OECD global agreement on Pillar 2.”

Pakkeløsning

Vedtaket av direktivet ble mot slutten behandlet som en del av en politisk «pakkeløsning», hvor Ungarn også ga sin tilslutning til EUs støttebeløp til Ukraina på 18 milliarder for 2023.

Som tredje del av pakken godkjente Rådet Ungarns nasjonale planer for gjenoppbygging etter pandemien, noe som åpner for at landet kan få utbetalt midler på 5,8 milliarder euro fra EUs gjenoppbyggingsfasilitet. Før utbetaling kan skje må imidlertid Ungarn igjennom 27 milepæler, hvor EU stiller krav om at Ungarn gjennomfører anti-korrupsjonstiltak og tiltak for å sikre uavhengighet for landets domstoler.

Som siste og fjerde av del av pakkeløsningen bestemte Rådet at andelen av [sanhørighetsmidler](#) som skal tilbakeholdes fra utbetaling til Ungarn, reduseres fra 7,5 milliarder euro til 6,3 milliarder. Dette innebærer at Ungarn nå kan få utbetalt 1,2 milliarder euro i sanhørighetsmidler. For å få utbetalt de resterende 6,3 milliardene, må Ungarn gjennomføre en rekke lovtiltak og foreta endringer i sin nasjonale praksis. Også her står plikten til å gjennomføre tiltak mot korrupsjon sentralt. Hvis vilkårene ikke blir oppfylt, og Ungarn dermed ikke får utbetalt de 6,3 milliardene, må landet uansett gjennomføre EUs sanhørighetsprogram og betale det dette koster. Kostnadene vil senere kunne kreves tilbake fra EU dersom Ungarn gjennomfører de påkrevde tiltakene i løpet av en toårsperiode.

Humper i prosessen underveis

Europakommisjonen fremla sitt forslag til EUs regler om minimumsskatt allerede i desember 2021. Høsten 2022 var det kun Ungarn som brukte sin vetorett imot direktivet, men det var Polen som hadde åpnet ballet våren 2022 da de som eneste medlemsland nektet å vedta direktivet. (Ungarn hadde den gang ikke innvendinger.) Polen snudde imidlertid i mai/juni 2022 etter at Rådet hadde

godkjent Polens plan for gjenoppbygging etter pandemien, slik at midler fra EUs gjenoppbyggingsfasilitet kunne utbetales på nærmere betingelser (som fremdeles ikke anses oppfylt).

Men da Polen endelig hadde sa ja til direktivet, stilte altså ungarerne seg negative, og Rådet var tilbake til start i sine forsøk på å oppnå konsensus. Dette og andre sider ved direktivprosessen er omtalt nærmere på side 11-16 i [Økonominytt nr. 2 for 2022](#). For fullstendighetens skyld nevnes at Polen i slutfasen av forhandlingene 12.-15. desember 2022, igjen snudde og varslet at de likevel ikke kunne godta direktivet. Dette utspillet kom etter at Ungarn hadde akseptert vedtakelse. Polen ga imidlertid raskt etter for det politiske presset, og direktivet ble vedtatt 15. desember 2022.

Mot dette bakteppet har både Polen og Ungarn blitt beskyldt for å benytte veto-retten som et middel til å oppnå fordeler på andre områder. Flere av de øvrige medlemsstatene har varslet at alternative fremgangsmåter for å få vedtatt direktivet kunne bli aktuelle. Frankrike, Tyskland, Italia, Nederland og Spania presiserte i en [egen uttalelse](#) i september at det fantes alternative løsninger for å komme seg rundt et veto. Blant kunne man benytte prosedyren for utvidet samarbeid (*enhanced cooperation*), og det ble også signalisert at rent nasjonale løsninger kunne bli aktuelle, eventuelt koordinert mellom medlemsstatene.

Med vedtakelsen av minimumsskattedirektivet 15. desember, ble disse fremgangsmåtene ikke nødvendige denne gangen. Signalene fungerer imidlertid som en påminnelse om at EU har alternative metoder tilgjengelige i tilfeller hvor et medlemsland nedlegger veto, ut fra det mange oppfatter som vikarierende motiver.

Les eventuelt mer i pressemeldingen om pakkeløsningen [her](#).

Forholdet til pilar 1 av OECD-overenskomsten

Flere medlemsland har underveis i prosessen med å få vedtatt pilar 2 presisert viktigheten av å få vedtatt den andre delen av den globale overenskomsten, dvs. pilar 1 om en omfordeling av statenes beskatningsrett til overskuddet i de aller største foretakene. I rådskonklusjonene fra desember-ECOFIN ble formuleringen nedenfor inkludert. Dette er gjentatt i halvårsrapporten fra det tsjekkiske formannskapet til Det europeiske råd.

The European Council recalls the European Union's determination to have both Pillar 1 and Pillar 2 implemented as agreed in October 2021 and calls on the Commission to monitor ongoing negotiations of the multilateral convention (MLC) on Pillar 1 and to put forward if appropriate a proposal by the end of 2023 in case of absence of agreement on a Pillar 1 solution.

Hvordan virker denne beslutningen inn på prosessene utenfor EU?

At EU nå har lyktes i å få vedtatt et felles direktiv til gjennomføring av den globale minimumsskatten, vurderes som svært viktig for muligheten til å få vedtatt tilsvarende nasjonale regler i landene utenfor EU. Mediene gjengir forventninger om at EU-direktivet vil utløse en dominoeffekt og en implementeringsbølge i resten av verden. En del av årsaken er at mange av de aktuelle konsernene er etablert i EU. OECD har beregnet at mellom 1800 og 2000 med hovedkontor i EU vil være omfattet av minimumsskatten (mot ca 8000 på verdensbasis). Storbritannia, Sør-Korea og Sveits har utformet forslag til lovendringer, mens Australia, Hong Kong, New Zealand, Singapore og Emiratene har sendt reglene på høring.

Biden-administrasjonen i USA gjorde i 2022 et forsøk på å innføre et nedre krav om 15 pst. selskapskatt som en del av [Build Back Better](#)-pakken, men viktige deler av OECD-modellreglene ble utelatt underveis i prosessen. Mange håper på at EUs innføring av det nye EU-direktivet vil pushe

USA i retning av å vedta tilsvarende regler, siden landet ellers vil komme i en situasjon hvor de potensielt må avgi amerikansk skatteproveny til EU-land.

Etter vedtakelsen av EU-direktivet skrev professor Rebecca Kysar, som var med på å lede forhandlingene om minimumsskatten i OECD på amerikansk side, blant annet følgende i en kronikk i Financial Times:

“For too long, multinational corporations have been able to artificially shift profits to tax havens. Meanwhile, workers, whose labour income is less mobile and easier to police, had to make up for the inability of governments to tax the capital income of companies in the form of higher taxes on their wages. [...]

Because of the global tax deal, nations will begin to compete on real economic attributes such as the strength of their workforce and their ability to innovate, instead of on rock-bottom corporate tax rates and the capacity of their corporations to arbitrage differences in national tax systems. That is a race the US can win. [...]

Acting in concert, nations can ensure that global capitalism works for their citizens, while at the same time creating a level playing field on which companies can compete. Furthering these goals through US enactment of the global minimum tax into law should be something both Republicans and Democrats can get behind.”

Når reglene er implementert i landene som har tilsluttet seg overenskomsten, har OECD estimert at dette innledningsvis vil medføre et årlig tilleggsproveny på 150 milliarder dollar på verdensbasis.

Hva med Norge?

Norge har som nevnt over tilsluttet seg OECD-avtalen om minimumsskatt. Finansdepartementet arbeider for tiden med å forberede gjennomføring av reglene i norsk rett, og tar sikte på å sende ut et høringsnotat i løpet av første halvår 2023. Det er forventet at de norske reglene vil ligge tett opp mot OECDs modellregler, men at man også vil se hen til løsningene i EU-direktivet, for å sikre samsvar med de fire friheter i EØS-avtalen.

Bruk av direktiver og forordninger på skatteområdet – Har man nådd et metningspunkt?

Selv om minimumsskattedirektivet har vært det store stridstemaet høsten 2022, har også andre skattesaker vært diskutert under det tsjekkiske formannskapet.

På det uformelle finansministermøtet i Praha i september inviterte formannskapet medlemsstatene til en generell drøftelse av fremtidig bruk av EU-direktiver og -forordninger på skatteområdet.

Spørsmålet var blant annet om man nå begynte å nærme seg en grense for hvor mye bindende EU-lovgivning det var mulig og hensiktsmessig å innføre på området for direkte skatt.

Interesseorganisasjonen BusinessEurope og Tax Adviser Europe deltok på denne delen av det uformelle ECOFIN-møtet.

EU-delegasjonen velger å gjengi deler av spørsmålsstillingene og kommentarene på pressekonferansen i det følgende, siden det sier litt om generelle strømninger som finnes og aktuelle diskusjoner som pågår, dvs. utover det konkrete arbeidet med direktivforslagene.

Forut for diskusjonen i det uformelle ECOFIN hadde formannskapet distribuert et [problemnotat](#) til medlemsstatene, hvor hovedspørsmålsstillingene var:

- *What are the ministers' views on further developments in the area of direct taxation?*
- *Are there any other complementary options beyond regulation through directives?*
- *Do ministers think that a pragmatic and result-oriented approach to Council work, based on soft law and tax coordination (e.g. recommendations), could add value in the area of direct taxation?*

På bakgrunn av det økende antallet direktiver som er under utarbeidelse på skatteområdet reiste man annet spørsmålsstillingene: «*how much further harmonisation of rules in the area of direct taxation is required*» og «*whether soft law can be an advantage in certain circumstances*». Og videre: «*This legislation should aim to remove tax obstacles and should simplify the functioning of the internal market, which would significantly benefit taxpayers and contribute to combating fraud and harmful tax competition. At the same time, proposals introducing unnecessary restrictions for companies and increasingly interfering with the sovereignty of Member States should be considered very carefully and – ideally – avoided. Recent experience shows that it can be very difficult at times to find one common system of rules that would suit the economies of all Member States.*» (Det siste med klar referanse bl.a. til minimumsskattedirektivet, som på det tidspunktet ennå ikke var vedtatt.)

Hensikten med diskusjonen skulle være å sette formannskapet bedre i stand til å gi innspill til Kommisjonen i arbeidet med et konsolidert regelsett for selskapsbeskatning for hele EU, de såkalte [BEFIT](#)-reglene som etter planen skal legges frem i tredje kvartal 2023. (BEFIT er en forkortelse for *Business in Europe - Framework for Income Taxation*.) Formannskapet pekte også på viktigheten av alternative reguleringsmetoder for å motvirke at ett eller noen få medlemsland kan blokkere tiltak som de øvrige medlemslandene er enige om - «*death by veto*», også dette med referanse til prosessen med minimumsskattedirektivet.

Det tsjekkiske formannskapet presiserte ikke nærmere hva de mente med *soft law* i skattesammenheng, men på pressekonferansen i etterkant ble det nevnt at anbefalinger gjennom EUs *Code of Conduct*-gruppe kunne være et alternativ til regler i tradisjonell forstand. Det kan i denne sammenheng nevnes at retningslinjene for Code of Conduct-gruppen har blitt kritisert for å være utilstrekkelige og utdaterte, blant annet fra Europaparlamentets side, særlig når det gjelder å følge med på uheldig skattepraksis innenfor unionen.

Det tsjekkiske formannskapet presiserte at det kun hadde stilt et åpent spørsmål til medlemsstatene, og at de var klar over at problemstillingen som er reist er sammensatt og kontroversiell. Finansminister Stanjura uttrykte at diskusjonen om hvorvidt man skulle fortsette harmoniseringsarbeidet eller ikke, kunne komme til å bli raskt avsluttet. Formannskapet anså det likevel viktig at debatten faktisk finner sted, da den kan danne grunnlag for senere avgjørelser om skattetiltak i EU.

Visepresident i Kommisjonen, Valdis Dombrovskis, uttalte imidlertid at Kommisjonen fortsatt ville ha fokus på *bindende* lovgivning som sikrer medlemsstatene skatteinntekter, slik at de mest sårbare kan beskyttes fra virkningene av krisen vi er inne i. Samtidig påpekte han at selskapene i EU må sikres forutsigbarhet og stabile rammebetingelser slik at de lettere kan ta strategiske avgjørelser. Dette sikres best gjennom klare, felles regler ifølge Dombrovskis, herunder regler som sikrer en næringsvennlig skattlegging som bidrar til vekst i foretakene. Som eksempel på slik lovgivning nevnte Dombrovskis minimumsskatten.

På pressekonferansen kom det også frem at ingen medlemsstat hittil hadde uttrykt ønske om *kun* *soft law* på skatteområdet. Flere hadde uttalt at veiledende regler ikke ville være tilstrekkelige for å oppnå en effektiv skattlegging, men ingen medlemsstat hadde fullstendig avvist bruk av *soft law* ifølge den tsjekkiske finansministeren.

Pressen ville vite om diskusjonene i rådsmøtet ga Kommisjonen en oppmuntring til det videre arbeidet med BEFIT, eller om det som ble sagt ga grunn til bekymring. Dombrovskis svarte ikke direkte, men nøyde seg med å si at Kommisjonen ville fortsette sitt arbeid med de konkrete forslagene, slik at skattleggingen ble effektiv, i tråd med Kommisjonens meddelelse om beskatning for det 21. århundret, inkludert BEFIT-forslaget.

Det tsjekkiske formannskapet ba om at medlemsstatene ga sin tilbakemeldinger på spørsmålsnotatet ved utløpet av 2022, men det er ikke kjent

Generell kommentar fra skatteråden ved EU-delegasjonen: Noen medlemsland argumenterer imot EU-harmonisering ved å vise til at medlemsstatene heller bør ha frihet til å utforme sine nasjonale regler som de selv ønsker. Det er da viktig å huske på at primærrettens fire friheter om ivaretagelse av fri flyt på kapital, etableringer, tjenester osv. allerede legger vesentlige begrensninger på hvordan en stat kan utforme sin nasjonale skattelovgivning.

Slik de siste års skattedirektiver er blitt utformet i EU, med stor vekt på å redusere mulighetene for skatteomgåelse/-unndragelse og derav en viss grad av «slakk» på hensynet til den frie flyten, vil lavere harmoniseringsgrad være av interesse primært for de landene som ønsker mest mulig fri flyt uten hindringer av restriktive skatteregler. Mens stater i den andre enden av skalaen som ønsker større grad av regler mot skatteomgåelse, ikke nødvendigvis vil oppleve harmonisert anti-omgåelseslovgivning som en begrensning av handlefriheten. Et EU-direktiv med regler for å bekjempe skatteomgåelse, vil kunne gi større grad av legitimitet til anti-omgåelsesregler i nasjonal rett (og i noen tilfeller vil medlemsstaten også ha en EU-rettslig *plikt* til å innføre anti-omgåelsesregler, f.eks. gjennom [ATAD](#)). Fordi slike regler i større grad blir ansett av Kommisjonen og Rådet som rettferdiggjorte og proporsjonale restriksjoner på den frie flyten, vil sistnevnte stater få økt sikkerhet for at nasjonale omgåelsesregler også står seg EU-rettslig. Med andre ord - Om EU-harmonisert sekundærlovgivning medfører en begrensning eller en utvidelse/presisering av nasjonal handlefrihet, vil avhenge av øyet som ser og hvilken type regler det er snakk om.

EUs Code of Conduct for selskapsbeskatning – også *generelle* skatteregler under oppsyn

På ECOFIN i november 2022 ble det oppnådd enighet om en resolusjon om endring av EUs retningslinjer for *Code of Conduct (CoC)* på området for selskapsbeskatning. Endringen innebærer at man i større grad vil kunne ramme *generelle* skatteregler i medlemsstatene dersom de legger til rette for dobbel ikke-beskatning eller dobbel bruk av gunstige skatteregler.

CoC er rammeverket for EUs overvåking av, og tiltak mot, konkurransevridende elementer i statenes nasjonale skattesystemer. Fordelaktige skatteregler eller -praksis i én stat kan innvirke negativt på skattefundamentet i en annen stat, f.eks. ved at den ene staten tilbyr gunstige skatteordninger for å trekke til seg utenlandske investorer. Det har lenge vært fokus på overvåking av det som kalles ikke-samarbeidsvillige *tredjeland*. Blant annet publiserer EU hvert halvår egne lister over tredjeland som anses å drive skadelig skattekonkurranse eller tillater skatteomgåelse eller skatteunndragelse. Mediaavsløringer har de siste årene vist at også enkelte *medlemsstater* tilrettelegger for skatteomgåelser og/eller mangler tiltak mot unndragelser. Den siste tiden har det derfor vært økt fokus på å skape mer effektive CoC-retningslinjer som skal virke *innenfor EU*, og for første gang siden oppstarten i 1997 gjennomføres nå endringer i rammeverket.

Hittil har bare *spesialregimer* eller *unntak* fra det alminnelige skattesystemet i landene vært gjenstand for CoC-vurdering. Etter endringene vil også en gunstig skatteregel eller -praksis som er bredt tilgjengelig i et land kunne bli ansett som skadelig, dersom den i betydelig («significant») grad kan påvirke den geografiske plasseringen av en virksomhet. En ordning kan blant bli ansett som skadelig dersom den resulterer i en skatt som er lavere enn det den nominelle skattesatsen skulle tilsi, eventuelt at resultatet er ingen beskatning. Regler og praksis som kan lede til dobbel ikke-beskatning eller at en gunstig skatteregel blir brukt flere ganger for samme utgifter, for samme inntektsbeløp eller for samme kjede av transaksjoner vil bli ansett som skadelig, med mindre landet samtidig har en effektiv anti-misbruksregel mot slik dobbel skattefrihet. De nærmere vurderingskriteriene fremgår av [selve resolusjonen](#).

Endringene vil være aktuelle for generelle skatteordninger innført eller revidert etter 31.12.22, slik at medlemsstatene forplikter seg til ikke å introdusere nye skattetiltak som anses skadelige innenfor CoC-kriteriene. Medlemsstatene forplikter seg også til å gå igjennom sin eksisterende lovgivning og praksis for å se om det finnes tilfeller som kan være i strid med disse prinsippene, eventuelt å vedta tilstrekkelige anti-omgåelsesregler så snart som mulig etter en slik gjennomgang.

Europaparlamentet har vært sterke pådrivere for en skjerping av CoC-reglene. Ikke alle tilrådingene fra Europaparlamentet ble fulgt opp av Rådet. Det gjelder f.eks. Parlamentets anbefaling om at OECD-reglene om minimumsskatt på 15 prosent skulle være avgjørende for hva som i det hele tatt kunne anses som en effektiv skattesats. Heller ikke Parlamentets anbefaling om at CoC-vurderingen også skulle omfatte fordelaktige inntekts- og formuesskatteordninger for *fysiske* personer dersom ordningene kunne innebære markedsvriddinger, kom med i resolusjonen som ble vedtatt av ECOFIN på novembermøtet.

CoC-eglene utgjør såkalt *soft law* av mellomstatlig karakter, dvs. anbefalinger som ikke er rettslig bindende for medlemsstatene på samme måte som EUs sekundærlovgivning er. Det innebærer at medlemsstatene ikke kan forfølges rettslig av EUs håndhevende organer (med mindre ordningene også rammes av bindende EU-regler, som f.eks. av skattedirektiver eller av traktatreglene om de fire friheter og forbudet mot statsstøtte). Selv om CoC-reglene ikke er rettslig bindende på samme måte som EUs direktiver og forordninger, ligger det en sterkt politisk press på medlemsstatene til å rette opp misforhold som påpekes av CoC-gruppen.

Ikke-samarbeidsvillige skattejurisdiksjoner utenfor EU - Anguilla, Bahamas og Turks- og Caicosøyene lagt til på listen

Når det gjelder selve håndhevelsen av CoC-reglene overfor tredjeland, nevnes at Anguilla, Bahamas og Turks- og Caicosøyene ble lagt til på EUs liste over [ikke-samarbeidsvillige jurisdiksjoner](#). Bahamas og Anguilla har vært på listen før, mens det er første gang Turk- og Caicosøyene er med. Se oppdatert liste og øvrige vurderinger [her](#).

Blant kriteriene for å havne på denne listen er dårlig transparens i skattesystemet og manglende utveksling av skatteopplysninger med andre stater, samt skadelige skatteinsentivordninger og tilretteleggelse for investeringer uten reell etablering/økonomisk aktivitet. Mangelfull implementering av tiltak mot skatteomgåelse kan også kvalifisere for listeplassering. Hvis de aktuelle statene ikke retter opp i disse manglene og nekter å ha en konstruktiv dialog med EU om hvordan dette kan gjøres, havner de på listen.

Poenget med opplistingen er å øve press på de aktuelle statene for å få dem til å gjennomføre endringer som gjør at de fjernes fra listen igjen. For å gjøre listingen mest mulig effektiv kan EUs medlemsstater innføre defensive tiltak mot de aktuelle landene for å bekjempe skatteunndragelser og -omgåelse i EU-statene. Det kan f.eks. dreie seg om begrenset fradragsrett for kostnader pådratt i

en opplistet jurisdiksjon eller bruk av CFC-regler overfor eiere av foretak i slike jurisdiksjoner. Det kan også være administrative tiltak som økt kontroll av skattytere og transaksjoner med tilknytning til slike jurisdiksjoner.

Diskusjon om energiskattedirektivet

Energiskattedirektivet - del av Fit for 55 og EUs grønne giv

Kommisjonens forslag til et [revidert energiskattedirektiv](#) ble fremlagt i juli 2021 og utgjør en del av [Fit for 55](#)-pakken, som er EUs sett med regler for å redusere klimagassutslippene med minimum 55 prosent innen 2030 (sammenlignet med 1990-nivå). Avgift på energiprodukter skal være en del av virkemidlene for å gjøre EU klimanøytralt innen 2050, i samsvar med målene i [European Green Deal](#). Gjennom et revidert energiskattedirektiv ønsker EU å skattlegge energiprodukter og elektrisitet på en måte som gjør at utslippene reduseres i større grad enn det som er mulig med dagens regler. Dette skal igjen legge til rette for at energi- og klimamålene nås. Blant annet skal man oppdatere listen over hvilke energiprodukter som skal skattlegges, satsstrukturen skal justeres, og det skal være færre rom for unntak og satsreduksjoner i nasjonal lovgivning.

Sentralt – energiinnhold ikke volum er avgjørende. Luftfart og maritim sektor omfattet.

En av de sentrale endringene i direktivet, er at minimumsavgiftene skal fastsettes etter produktets energiinnhold, og ikke lenger etter volum. Videre er det foreslått at energiprodukter benyttet av luftfart og maritim sektor nå skal bli avgiftspliktige. Det er også foreslått å oppheve muligheten for differensiering av avgiftssatsen basert på om et energiproduktet anvendes i eller utenfor virksomhet

Prosess – trolig ikke vedtatt sammen med resten av Fit for 55

Endringene i energiskattedirektivet skal i utgangspunktet vedtas samtidig med de øvrige reglene i Fit for 55-pakken, men det har vist seg å være mer tidkrevende å oppnå enighet om dette direktivet enn om de øvrige delene av pakken. Det tsjekkiske formannskapet utarbeidet høsten 2022 et kompromissforslag, og ga ved slutten av året en redegjørelse for sitt arbeid med direktivet i punktene 18 til 41 i [dette dokumentet](#).

Kryssende hensyn og spesifikke behov i medlemslandene

I desember-ECOFIN ble direktivforslaget debattert på overordnet nivå («*policy debate*»). Som nevnt over skal reglene bidra til en reduksjon av klimagassutslipp, men samtidig være i samsvar med prinsippene for det indre marked, dvs. at utilsiktede konkurransevridninger bør unngås. Dette er delvis kryssende hensyn, og mange medlemsstater ønsker at det i reglene tas hensyn til spesifikke karakteristika ved enkeltland, f.eks. gjennom unntak for visse utsatte sektorer og fleksible overgangsregler.

Det tsjekkiske formannskapet distribuerte før desember-ECOFIN [en redegjørelse for det nyeste kompromissforslaget og et vedlegg med konkrete spørsmål til medlemsstatene](#). Formannskapet opplyste at de hadde forsøkt å balansere det langsiktige miljøformålet med hensynet til et smidig fungerende indre marked, ved å ta i betraktning de ulike geografiske, geopolitiske og sosiale forhold i landene. Samtidig at de hadde tatt hensyn til forstyrrelsene i økonomien som følge av den pågående energikrisen og forsøkt å skjerme de mest utsatte sektorene. Gjennom spesifikke unntak i kombinasjon med overgangsperioder har medlemsstatene fått større fleksibilitet enn det opprinnelige utkastet ga grunnlag for.

Før ECOFIN-debatten fremhevet kommissær Paolo Gentiloni tre hensyn som måtte ivaretas gjennom et revidert energiskattedirektiv: 1) miljø 2) indre marked og 3) proveny til medlemsstatene. Han

understreket behovet for fleksibilitet til å håndtere de høye energiprisene på kort sikt og til å gjøre seg uavhengige av energi fra f.eks. Russland. På den annen side understreket han viktigheten av at EU på mellomlang sikt må kunne levere på miljømålene når prisene har stabilisert seg. Videre nevnte Gentiloni alternativet med å innføre høye *windfall taxes*, hvor ekstraprovenyet kan benyttes til å støtte utsatte grupper.

Innspill fra medlemslandene

Når det gjelder innspill fra enkeltland, nevnes at Kypros, Hellas og Malta ønsker permanente unntak for luftfarten og maritim sektor. Det ble argumentert med at øystater i stor grad baserer seg på turisme, og det i praksis ikke er kostnadseffektive alternativer til båt og fly som transportmiddel. Hensynet til fiskerisektoren og stor geografisk konkurranseflate mot tredjeland ble også nevnt. Også Spania og Irland mente det bør tas spesielt hensyn til øysamfunn.

Andre mente at minimumssatsene i forslaget er for høye, og at adgangen til 0-sats på naturgass og elektrisitet bør beholdes av hensyn til husholdningene. Atter andre mente at man ikke må gå for fort frem og at det er nødvendig med romslige overgangsordninger.

Italia understreket at man ikke må innføre høyere skatter uten fleksible overgangsperioder, og at man må ta i betraktning hver medlemsstats ulike energimiks. Italia anser det viktig med tilstrekkelig overgangsperiode for naturgass og LNG, og at det ikke blir for høy beskatning av bio-drivstoff, vegetabilisk olje og av maritim sektor. Litauen fremførte mange av de samme synspunktene.

Sverige mente på sin side at direktivet ikke måtte hindre medlemsstatene i å anvende *høyere* satser på fossilt brensel. Videre var det viktig for Sverige at direktivet ikke skulle omfatte fast biomassebrensel (*solid biomass fuel*), slik som f.eks. ved til brensel. Sistnevnte ble støttet av Finland og Latvia.

Også Nederland mente direktivet måtte gi medlemstatene fleksibilitet i å velge *høyere* satser enn minimumssatsene for enkeltprodukter og uttrykte uro over at man nå er villige til å gå langt i å gi unntak fra plikten til å avgiftsbelegge klimaskadelige produkter. Nederland mener omfanget av unntak nå er så stort at det blir vanskelig å nå klimamålene, og at man heller burde begynne i andre enden og vurdere hva vi trenger å gjøre for å *oppnå klimamålene*, selv om dette vil føre til mindre grad av økonomisk komfort på kort sikt.

Estland var opptatt av sammenhengen med kvotesystemet (ETS) og ville også fjerne klimafiendtlige unntak, som de mente lå f.eks. i subsidieringen av kommersiell diesel.

Frankrike, Belgia, Tyskland, Portugal og Luxembourg understreket viktigheten av harmonisering og fokus på klimamålene, samtidig som man tok i betraktning spesielle behov. Belgia avviste tanken om mer fleksibilitet i overgangsperioden.

Oppsummering ved tsjekkisk formannskap

Den tsjekkiske finansministeren Stanjura oppsummerte med at enkelte medlemsstater mener man må være mer ambisiøse enn i kompromissforslaget og ha en sterkere miljø- og klimavennlig orientering. Andre medlemsstater mener det må tillates større fleksibilitet for nasjonalstatene i skattleggingen, og at man må ta hensyn til de enkelte staters skattesystemer og energimiks, samtidig som man ivaretar hensynet til det indre markedet og hindrer konkurransevridninger. Denne siden fremhevet også hensynet til hver medlemsstats økonomiske, geografiske, geopolitiske og sosiale situasjon, og at de mest sensitive sektorene bør behandles med varsomhet.

Behandling under svensk formannskap våren 2023

Oppsummeringen ovenfor indikerer at det kan ta tid å bli enige om fundamentale endringer i det

eksisterende energiskattedirektivet. I et intervju i Politico 9. januar sier den svenske ambassadøren Lars Danielsson rett ut at landene står så langt fra hverandre at det er lite trolig at man vil lykkes i å bli enige om et revidert energiskattedirektiv under det svenske formannskapet første halvår 2023. Det beste man kan håpe på er ifølge Danielsson at man beveger seg *litt* nærmere en avgjørelse i Rådet. Han påpeker at energibeskatning er et tema som mange medlemsstater anser som nært knyttet til deres nasjonale identitet og suverenitet. Derimot forventer det svenske formannskapet fremgang på andre prioriterte saker, slik som [energifornybarhetsdirektivet](#) og [energieffektiviseringsdirektivet](#).

Dette inntrykket forsterkes av at første gang energiskattedirektivet er planlagt tatt opp i [ECOFIN under det svenske formannskapet](#) er 16. juni 2023, og det er da lagt opp til en «*policy debate*», ikke enighet med sikte på vedtak.

EU-delegasjonen vil følge dette videre og rapportere i takt med utviklingen i prosessen.

Nye oppgaver på tollområdet – behov for reformer

Tollmyndighetene i EU utfører et bredt spekter av kontrolloppgaver og er samtidig ansvarlige for å beskytte EUs fiskale interesser. Det kreves årlig inn mer enn 70 milliarder euro ved EUs yttergrenser. Av disse utgjør tollavgiftene nær 25 milliarder (2021-tall). For øyeblikket finnes det over 350 rettsakter på tollområdet, med bestemmelser om kontroll av alt fra våpen, kontanter og farmasiprodukter til innsatsfaktorer i narkotikaproduksjon og varer med dobbelt formål. Tollmyndighetene er pålagt å undersøke lovligheten av selve produktene, i tillegg til å undersøke om det er tillatt å bringe varene inn i og ut av EU.

Finansministrene diskuterte på ECOFIN i oktober 2022 hvordan tollmyndighetenes rolle og oppgavefordelingen bør være fremover. Oppgavene og ansvarsområdene er blitt vesentlig utvidet de siste årene, og det anses viktig å avklare hvordan balansen skal være mellom de tradisjonelle oppgavene til tollmyndighetene (ivaretagelse av medlemsstatenes fiskale interesser og handelsfasilitering), og de mange nye «ikke-fiskale» oppgavene, som på områdene sikkerhet og miljø. Håndhevelsen av restriktive grensetiltak i forbindelse med krigen i Ukraina er et aktuelt eksempel. Et annet spørsmål er om det bør være felles EU-koordinering av visse tolladministrative oppgaver, f.eks. innen IT og risikostyring.

I september 2020 lanserte EU en ny [handlingsplan](#) for tollarbeidet, med sikte på effektivisering og nyskaping. En oversiktlig fremstilling av handlingsplanen ligger [her](#). Planen foreslår tiltak i form av mer effektiv bruk av data og forbedring av utstyr og verktøy. Videre skal arbeidet for å sikre overholdelse av reglene forsterkes. Det foreslås også tiltak for mer internasjonalt tollsamarbeid, både internt i EU og med tollmyndigheter i tredjeland som EU samarbeider med. Tiltakene skal også sørge for større beredskap ved fremtidige kriser.

En del av denne handlingsplanen går ut på opprettelse av et såkalt «*Single window for customs*», for å lette samarbeidet mellom tollmyndighetene og å legge til rette for hurtigere tollklarering, enklere internasjonal handel og reduksjon av mulighetene for svindel. Konseptet innebærer at foretakene skal kunne legge inn data for varer som tollklareres på én felles portal, og at myndighetene i samtlige medlemsstater gis tilgang til denne databasen for å hente ut opplysningene. Dermed skal det bli enklere og raskere å verifisere at varene er i samsvar med EU-krav og at de nødvendige formalitetene er på plass. Målet er en smidigere handel på tvers av grensene og færre administrative byrder for både foretak og myndigheter. De nye reglene for et felles tollvindu ble vedtatt av Rådet i

oktober 2022, men er ikke fullt implementert i EU ennå. Sverige er blant landene som ikke har implementert dette ennå. Se mer om vedtaket og bakgrunnsinformasjon [her](#).

Som EØS-land vil Norge ikke ha tilgang til EUs Single Window-system. Norge følger likevel med på arbeidet for eventuelt å plukke opp ideer og løsninger som kan gjøre vareførsel enklere også for norsk næringsliv. EUs Single Window er iverksatt, men ikke fullt ut implementert. Tsjekkia og Spania har erfaring. Sverige og en rekke andre land har ikke implementert det. Norske eksportører kan ikke benytte EUs Single Window.

ECOFINs rapport om skattesaker til Det europeiske råd godkjent

Siden 2012 har ECOFIN rapportert til Det europeiske råd om behandlingen av skattesaker siste halvår, og dette halvåret var intet unntak. Rapporten ble vedtatt av ECOFIN og sendt til Det europeiske råd for behandling i møtet 15. desember. Rapporten omtaler blant annet arbeidet med

- direktivet til implementering av den globale minimumsskatten på 15 prosent for store konserner (pilar 2 av OECDs *Global tax deal*),
- revisjonen av energiskattedirektivet,
- eurovignettdirektivets bestemmelser om kjøretøybeskatning, (Minimumssats for avgift for tunge kjøretøy er foreslått utfaset, grunnet overgang til betaling for selve bruken av veien i samsvar med forurenser betaler -prinsippet. Motstand fra medlemsland som mener fravær av minstesats vil føre til tap av proveny i nedgangstider samt konkurransevridninger og omgåelsesfare. Fjerning av minimumssats vil ha betydning for Norge.)
- revisjonen av Code of Conduct-retningslinjene for selskapsbeskatning, og oppdateringen av listen over ikke-samarbeidsvillige jurisdiksjoner,
- forslaget om økt skattemessig likebehandling av investeringer som finansieres med egenkapital som investeringer som finansieres med gjeld (DEBRA-Debt Equity Bias Reduction Allowance)
- direktivet som skal hindre misbruk av «skallselskaper» eller «postkasseselskaper» for skatteformål (*Unshell directive*)

Legg også merke til at rapporten nevner forhandlingene med Norge for en oppdatering avtalen med EU om administrativt samarbeid på merverdiavgiftsområdet.

For å lese det tsjekkiske formannskapetets fullstendige rapport til Det europeiske råd, kan du klikke [her](#).

Det europeiske råd

Som nevnt ovenfor inkluderte konklusjonene fra møtet i Det europeiske råd 15. desember 2022 følgende formulering knyttet til videre arbeid med implementering av pilar 1 og pilar 2:

International taxation

EU leaders recalled the determination to have Pillars 1 and 2 of the OECD tax framework implemented, as agreed in October 2021. In this context, they called on the European Commission to

monitor ongoing negotiations of the multilateral convention on Pillar 1 and put forward an appropriate solution by the end of 2023 in case no agreement is reached.

DAC 8 – forslag til rapportering av kryptoaktiva

Europakommisjonen la 8. desember 2022 frem [forslag til endring av direktivet om administrativt samarbeid \(DAC 8\)](#), som går ut på at kryptoaktiva skal omfattes av rapporteringsforpliktelsene og plikten til utveksling av informasjon. Den gir detaljerte bestemmelser for hvordan de rapporteringspliktige skal samle inn, verifisere og rapportere de relevante opplysningene til skattemyndighetene.

Siden handelen med krypto er digital, er det risiko for at relevant informasjon ikke tilflyter medlemsstatenes skattemyndigheter. De som investerer og handler innen krypto kan derfor ha store overskudd som aldri blir fanget opp til beskatning. Kommisjonen har estimert at de foreslåtte rapporteringsreglene vil kunne innbringe 2,4 milliarder euro i ekstraproveny til medlemsstatene.

Etter dagens regler er de som tilbyr tjenester til skattytere som handler i kryptoaktiva ikke forpliktet til å rapportere informasjon om disse klientene til skattemyndighetene. Etter forslaget til nye regler, skal tjenestetilbyderne blant annet rapportere om hvem som er eiere av kryptoaktiva og om konkrete investeringer og transaksjoner i slike aktiva. Plikten gjelder uavhengig av hvor tjenestetilbyderne er hjemmehørende og uansett størrelsen på virksomheten, så lenge klientene er bosatt i EU. Det er fastsatt felles regler for minimumsstraff ved alvorlige brudd på reglene.

Direktivforslaget inneholder også prosedyrer og regler om utveksling av informasjonen mellom medlemsstater.

Forslaget er avstemt mot andre regler på området og bygger på definisjonene og autorisasjonskravene i MiCA (forordningen om rapporteringen på *Market in Crypto Assets*), slik at man unngår unødige ekstrabyrder for tjenestetilbyderne. Forslaget er også i stor grad i samsvar med OECDs rammeverk for rapportering av kryptoaktiva ([Crypto-Asset Reporting Framework - CARF](#)).

Forslaget ligger på høring frem til 7. mars 2023. Innspillene vil bli presentert på Kommisjonens nettside. Tekstforslaget og andre nyttige dokumenter finnes [her](#).

Endringene vil følge normalprosedyren for skattesaker, med drøftelser og vedtak i Rådet (ECOFIN) etter at Europaparlamentet har vært konsultert. Reglene skal etter forslaget implementeres i medlemsstatene innen utgangen av 2023 og tre i kraft 1. januar 2026.

For fullstendighetens skyld nevnes at forslaget til endringer i DAC 8 også inneholder bestemmelser om rapportering av forhåndsavgjørelser som skattemyndighetene utsteder til fysiske personer med minst 1 million euro i finansiell formue eller i øvrige eiendeler som er under personenes forvaltning (unntatt primærbolig).

Nye regler om merverdiavgift i den digitale tidsalder

Europakommisjonen la 8. desember 2022 også frem forslag til en [serie med tiltak](#) for modernisering av EUs merverdiavgiftssystem, for å gjøre det mer tilpasset til den digitale tidsalderen. Forslaget adresserer også utfordringene plattform-økonomien skaper. Det legges opp til at man i større grad skal benytte seg av digitaliserte prosesser for å bekjempe merverdiavgiftsvindel.

De foreslåtte tiltakene kan inndeles i tre hovedbolker:

1. Digital rapportering i sanntid basert på elektronisk fakturering

Elektronisk fakturering vil bli standardprosedyren for utsendelse av fakturaer, og bruk av papirfaktura vil bare bli mulig der medlemsstater autoriserer bruk av dette spesielt. I tillegg vil det innføres et nytt digitalt rapporteringssystem for transaksjoner som gjøres innenfor EU. Videre vil eksisterende og nye rapporteringssystemer bli harmonisert, slik at man unngår administrative byrder for personer som opererer på tvers av landegrensene. Målet er at dette skal sikre at nasjonale skattemyndigheter er fullt informert om transaksjoner til enhver tid, slik at man raskt kan oppdage merverdiavgiftsvindel.

2. Det skal innføres spesielle merverdiavgiftsregler for foretak som tilbyr passasjertransport og korttidsutleie av rom via plattform. De foreslåtte reglene vil inneholde et regime hvor de som tilbyr slike tjenester via plattform blir ansett som leverandører, og dermed vil være ansvarlig for å kreve inn og betale merverdiavgift til skattemyndighetene i de tilfellene brukerne ikke gjør det selv (f.eks. fordi de er små foretak eller fysiske personer). Dette skal sikre like konkurransevilkår mellom plattformtilbydere og tradisjonelle operatører innen disse bransjene.

3. Ved å utvide virkeområdet for det eksisterende [One Stop Shop-ordningen \(OSS\)](#), skal det være tilstrekkelig med én enkel merverdiavgiftsregistrering for foretak som selger til forbrukere i hele EU. Dette vil sørge for at foretak som selger egne varer til endelige forbrukere i andre medlemsstater kan nøye seg med å momsregistrere seg én gang og oppfylle forpliktelsene i én medlemsstat gjennom én online-portal. Bruk av tjenesten *Import One Stop Shop* vil bli obligatorisk for digitale markedsplasser.

Pakken inneholder følgende tre rettsakter:

- (i) [Proposal for a Council Directive amending Directive 2006/112/EC as regards VAT rules for the digital age](#);
- (ii) [Proposal for a Council Regulation amending Regulation \(EU\) No 904/2010 as regards the VAT administrative cooperation arrangements needed for the digital age](#); og
- (iii) [Proposal for a Council Implementing Regulation amending Implementing Regulation \(EU\) No 282/2011 as regards information requirements for certain VAT scheme](#).

En studie av hva dette vil bety for det såkalte momsgapet (tap av momsproveny) finnes her: [VAT Gap in the EU](#). Studien viser blant annet at momsgapet i EU for 2020 var beregnet til 93 milliarder euro eller 9,1 pst. av det totale forventede momsprovenyet.

Se pressemeldinger, Q&As, faktaark mv. presentert ved fremleggelsen av forslaget [her](#).

Merverdiavgift - Oppdatering av avtalen mellom Norge og EU om administrativt samarbeid

I Økonominytt nr. 2 for 2022 rapporterte EU-delegasjonen om at det skulle innledes forhandlinger mellom Europakommisjonen og norske myndigheter om en justering og oppdatering av avtalen mellom Norge og EU om administrativt samarbeid på merverdiavgiftsområdet.

Avtalen er den eneste bilaterale avtalen i sitt slag mellom EU og et land utenfor unionen, og dens bestemmelser bygger i grove trekk på EUs egen lovgivning. Avtalen innebærer at Norge og EU-landene på en effektiv måte kan utveksle opplysninger, samarbeide om kontroll og bistå hverandre ved innføring av krav.

Som mal for avtalen benyttes en forordning om tilsvarende administrativt samarbeid mellom EUs medlemsland, se konsolidert versjon av EU-forordningen [her](#). Avtalen betyr også at Norge får tilgang til deler av [EUROFISC](#)-nettverket, som er et samarbeid innad i EU hvor skattemyndighetene blant annet utveksler informasjon om egne erfaringer og trender de ser utvikle seg, slik at det blir enklere å ha oversikten som er nødvendig for å forebygge internasjonal merverdiavgiftsvindel.

Etter ikrafttreddelsen av avtalen i 2018 har EU videreutviklet sine regler for administrativt samarbeid mellom medlemsstatene. Ettersom Norge ikke implementerer EUs forordninger og direktiver på skatteområdet, må potensielle tilpasninger til nye regler skje gjennom bilaterale avtaleforhandlinger.

Første runde i disse forhandlingene ble holdt fredag 18. november 2022. Representanter fra Finansdepartementet, Utenriksdepartementet og Skattedirektoratet deltok på norsk side. På EU-siden deltar representanter fra DG TAXUD i Kommisjonen. Neste forhandlingsrunde forventes i løpet av våren 2023.

Se regjeringens nyhetssak om å innlede forhandlinger [her](#), og Rådets pressemelding [her](#).

EØS-sak for Oslo tingrett – de norske rentebegrensingsreglene

EU-delegasjonen nevner til slutt en norsk skattesak med flere interessante sider mot EU/EØS-retten.

I en dom av 15. desember 2022 ble staten v/Skatteetaten frifunnet av Oslo tingrett for brudd på EØS-avtalen. Saken gjaldt de norske skattereglene som bestemmer at fradraget for renter i visse tilfeller skal reduseres når rentene betales til et selskap i samme konsern. Saken gjaldt inntektsårene 2014 og 2015. For ordens skyld opplyses at reglene fra 2014 til 2018 var utformet noe annerledes enn dagens regler er.

Bakgrunnen for saken var at skatteetaten ble saksøkt av PRA Group AS, et norsk datterselskap i det amerikanske konsernet PRA Group Inc., et av verdens største inkassoselskap. Det norske datterselskapet ble finansiert med konsernintern gjeld fra en sveitsisk filial av et luxemburgsk konsernselskap. Siden dette tilfellet falt inn under den norske rentebegrensingsregelen, ble fradraget for rentene betalt til filialen i Sveits redusert med 144 mill. kroner i 2014 og 2015. Selskapet krevde likevel fullt rentefradrag fordi de hevdet at den norske rentebegrensingsregelen var i strid med EØS-avtalen.

Det springende punktet var om den norske rentebegrensingsregelen i kombinasjon med konsernbidragsreglene utgjorde en ulovlig restriksjon på den frie etableringsretten, ved at de to regelsettene samlet innebar at det var større mulighet for helnorske konsern enn for grenseoverskridende konsern å unngå en begrensning av rentefradraget. Kort forklart: Muligheten

for å gi konsernbidrag mellom selskaper i norske konsern, gjorde at fradragssrammen i selskapet som mottok konsernbidraget økte. Dermed ble det større grunnlag for fradrag i dette selskapet og mindre risiko for fradragsbegrensning. (I avgivende selskap ville fradragssrammen bli tilsvarende mindre, noe som ville kunne medføre en begrensning av fradragene i avgivende selskap.) Det var enighet om at rentebegrensningsregelen og konsernbidragsreglene hver for seg ikke utgjorde ulovlige restriksjoner etter EØS-avtalen. (Rentefradragsregelen var ikke restriktiv, og konsernbidragsregelen var en *lovlig* restriksjon.)

Tingretten kom under tvil til at muligheten for å utvide fradragssrammen i et norsk selskap gjennom å motta konsernbidrag fra et annet selskap i samme (helnorske) konsern, utgjorde en restriksjon på etableringsfriheten, fordi grenseoverskridende konsern ikke hadde samme mulighet til å øke fradragssrammen. Tingretten konkluderte imidlertid med at restriksjonen uansett var rettferdiggjort i samsvar med EØS-retten, ut fra en kombinasjon av hensynet til å opprettholde en balansert fordeling av beskatningsmyndighet mellom medlemsstatene og hensynet til bekjempelse av skatteomgåelse og skatteunndragelse.

I saksforberedelsen hadde tingretten innhentet en rådgivende uttalelse fra EFTA-domstolen som konkluderte med at rentebegrensningsregelen i kombinasjon med konsernbidragsreglene var i strid med EØS-avtalen. Under hovedforhandlingen anførte staten at EFTA-domstolens vurderinger var mangelfulle på en slik måte at gode og tungtveiende grunner tilsa at uttalelsen ikke burde legges til grunn. Det er svært sjelden at staten anfører at en uttalelse fra EFTA-domstolen ikke skal legges til grunn. Staten mente likevel det var riktig å gjøre det i denne spesielle saken.

Tingretten støttet sentrale deler i statens argumentasjon, herunder at uttalelsen fra EFTA-domstolen inneholdt mangelfulle vurderinger slik at den ikke kunne bli lagt til grunn fullt ut. For ordens skyld nevnes også at Europakommisjonen i et skriftlig innlegg for EFTA-domstolen hadde støttet norske skattemyndigheters syn om at det ikke forelå noen restriksjon.

Den norske rentebegrensningsregelen (i kombinasjon med konsernbidragsreglene) ble dermed ansett for ikke å være i strid med EØS-avtalen, noe som var statens syn også ved vedtakelsen av reglene i 2014.

Etter statens syn sikrer dette Norges mulighet til å motvirke aggressiv skatteplanlegging og overskuddsflytting i flernasjonale konsern, på lik linje med det som gjelder i EU. De norske reglene er i tråd med EUs antiomgåelsesdirektiv (ATAD), som har som mål å styrke det indre marked gjennom å motvirke skatteomgåelse. Dersom EFTA-domstolens uttalelse hadde blitt lagt til grunn, ville det etter statens syn betyde at Norge hadde hatt dårligere muligheter enn EU-landene til å motvirke overskuddsflytting. Begrensningen i rentefradraget er også et ledd i Norges arbeid for å følge opp øvrige internasjonale anbefalinger om å motvirke overskuddsflytting som skjer via rentefradrag i flernasjonale konsern (G20/OECD).

Ankefristen for tingrettens avgjørelse går ut i slutten av januar.

Dommen kan leses [her](#).